

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2026.38.9>

УДК 130.2:111.852

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0). The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0).

Максим ЗАБАШТА

аспірант 1-го року навчання
ДНУ ім. Олеса Гончара, м. Дніпро

ORCID: 0009-0003-0502-9021

Email: godmaxchanel@gmail.com

МЕТАІРОНІЧНЕ ЯК ЧИСТА ФОРМА ДЕКОНСТРУКЦІЇ Ж. ДЕРРІДИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Анотація. В даній статті розглядається феномен метаіронії через оптику філософії Ж. Дерріди про деконструкцію, в контексті сучасного українського культурного простору. За останні роки у культурному середовищі все дедалі частіше згадується новий феномен - "метаіронія", яка отримала особливу популярність завдяки своєму незвичайному підході до сенсу та іронії, як форми деконструкції. Так, у роботі, використовуючи деконструкцію Ж. Дерріди як методу, проаналізовано механізм роботи метаіронічного та вплив пост-постмодернової іронії на український культурний простір. Іронія як така, вже сама по собі працює за принципом деконструювання, руйнуючи стабільність позитивного твердження через підміну сенсів. Постіронія ж йде далі та піддає сумніву саму операцію підміни, що веде до ототожнення бінарних тверджень. Таким чином сила деконструкційності іронії лише підсилюється та, реагуючи на зміну глобальних та локальних трендів, переходить на наступний "над-над" рівень – метаіронію. Вона, на відміну від своїх минулих форм іронії, дозволяє собі бути над всім та нічим одночасно, доводячи свою деконструкційність до максимуму. Це проявляється у 1) рекурсивному нашаруванні іронії на власну структуру де кожен наступний рівень комічного деконструє попередній. У цій "нескінченній вежі" іронія позбувається зовнішнього об'єкта і стає тим, чим вона є за задумом - автономним процесом іронізування над власною природою. 2) У формі сучасних трендів, а саме інтернет мемів, які на перший погляд націлені на розважання суб'єкта, а з іншого боку грають у подвійну гру, використовуючи метаіронічну вежу доводячи її до абсурду та створюють перенасичений контент у якого немає жодного сенсу та логіки, а це в свою чергу призводить до самокепкування та руйнації шаблонної іронії. А з іншого боку, за допомоги різноманітності самих мемів, вони дозволяють собі бути максимально простими та навіть наївними, створюючи іронію на відсутності іронії. Та нарешті 3) у формі " нової щирості". Остання набуває особливої актуальності для українського суб'єкта, де іронія стає радше "рятивним кругом" для проговорення травматичного або граничного досвіду, дозволяючи через іронічну мову стверджувати щирі цінності. Так метаіронія конструює сенси через власну деконструкційність, і це призводить до мінімізування або навіть взагалі знищення іронічного елементу. Саме тому метаіронія має таку назву, вона веде подвійну гру із сенсами, де доводить до максимуму свій потенціал деконструкційності, тобто перетворюючись на своєрідне все та ніщо, коливаючись між чіткістю у вигляді щирості та тотальному хаосу нескінченних відсилань.

Ключові слова: метаіронія, деконструкція, нова щирість, постіронія, метамодерн, іронія, український культурний простір.

Maksim ZABASHTA

1st year grade PhD student
Oles Honchar Dnipro National University

THE META-IRONIC AS A PURE FORM OF J. DERRIDA'S DECONSTRUCTION IN THE CONTEMPORARY UKRAINIAN CULTURAL SPACE

Abstract. This article examines the phenomenon of meta-irony through the lens of Jacques Derrida's philosophy of deconstruction within the context of the contemporary Ukrainian cultural space. In recent years, a new phenomenon known as "meta-irony" has been increasingly discussed within the cultural sphere. It has gained particular popularity due to its unusual approach to meaning and irony as a form of deconstruction. Thus, this paper employs the deconstruction of Jacques Derrida as a method in order to analyze the mechanisms of meta-irony and the influence of post-postmodern irony on the Ukrainian cultural space. Irony itself already operates according to the principle of deconstruction, undermining the stability of positive statements through the substitution of meanings. Post-irony goes even further by questioning the very operation of substitution itself, which leads to the identification of binary oppositions. Thus, the deconstructive power of irony is only intensified and, reacting to changes in global and

local trends, moves to the next "meta-meta" level - meta-irony. Unlike previous forms of irony, meta-irony allows itself to be everything and nothing at the same time, pushing its deconstructive nature to the extreme. This manifests itself in: 1) the recursive layering of irony upon its own structure, where each subsequent level of the comic deconstructs the previous one. Within this "infinite tower", irony loses its external object and becomes what it was always intended to be - an autonomous process of ironic reflection upon its own nature. 2) The form of contemporary trends, namely internet memes, which at first glance are aimed at entertaining the subject, but on the other hand play a double game, using the meta-ironic tower by pushing it to absurdity and producing oversaturated content devoid of meaning and logic, which in turn leads to self-mockery and the destruction of conventional irony. Simultaneously, through the diversity of memes themselves, they allow themselves to be maximally simple and even naïve, creating irony through the absence of irony. And finally, 3) the form of the "new sincerity". The latter becomes especially relevant for the Ukrainian subject, where irony functions rather as a "lifesaver" for articulating traumatic or liminal experience, allowing sincere values to be affirmed through ironic language. In this way, meta-irony constructs meanings through its own deconstructiveness, which ultimately leads to the minimization or even complete disappearance of the ironic element itself. This is precisely why meta-irony bears such a name: it plays a double game with meanings, maximizing its deconstructive potential, thereby transforming into a peculiar form of everything and nothing, oscillating between clarity in the form of sincerity and the total chaos of endless references.

Keywords: *metairony, deconstruction, new sincerity, postirony, metamodern, irony, Ukrainian cultural space.*

Постановка проблеми. В сучасному інформаційно-комунікативному полі, зокрема й українському, яке перебуває в стані постійної екзистенційної напруги, все дедалі частіше згадується про нову культурну течію під назвою «метамодернізм», однією із особливостей якого є еволюційна зміна пост-іронії на метаіронію. Проблема використання цього терміну полягає не в тільки у складності розділення виду іронії в пост мета, а ще й і в розумінні як працює ця так звана нова «метаіронія». В кінці XX ст., іронія, відповідаючи духу епохи, знаходиться у стані легкої деконструкційності та нестабільності, вправно граючи жартом у парі із щирістю, не даючи реципієнту ніякої чіткості, однак на початку XXI ст., особливо під час нових світових криз, відбувається покрокова реакція, яка призводить до того, що ця сама іронія виходить на більш глобальний, або на так званий «мета» рівень, а саме, вона переносить свій акцент з бінарностей на саму себе. Таким чином відбувається іронізування над іронією, деконструкція самої себе за допомоги свого деконструкційного апарату, що призводить до тотальної саморуйнації, знищенням усіх можливих границь, що у сухому залишку повертає іронію або до серйозного позитивного твердження, або до тотального абсурду, інколи навіть на мета рівні. Саме тому для українського суспільства питання метаіронії є доволі актуальним, так як остання заперечуючи саму себе, створює простір для нових способів артикуляції істини в ситуації, де пряме висловлювання здається недостатнім або занадто вразливим. Так метаіронічне стає критично важливим елементом сучасності для формування автентичної суб'єктності в часи глобальних і локальних катастроф.

Аналіз наукових публікацій. Серед українських та зарубіжних авторів, які досліджували тему даної статті або дотичних до неї були: П. Кретов, О. Афанасьєв, І. Василенко, Н. Загурська, Д. Ф. Уоллес, Б. Келлі, Д. Стоєва, серед яких значний вклад у розвиток дослідження феномену "метаіронії" вніс Д. Франсолі Яго у своїй праці «The meme's iceberg: Post-irony, neo-decadentism and archetypal imagination», де автор через метафору айсбергу деконструє меми та на останніх «шарах» знаходить такий тип метаме-

мів, які більше нагадують матрьошку, в кінці якої замість першоджерела «...не залишилось нічого, окрім іронічного підморгування, спрямованого ні до кого конкретно» [18, с.11– 12], так автор, зміг вловити силует метаіронічного, при цьому не вказуючи на нього прямо.

Мета статті. Головна задача даної статті через призму ідей про деконструкцію Ж. Дерріди дослідити новий феномен метаіронії в контексті сучасного українського культурного простору. Дана тематика, особливо через оптику деконструкції, ще не була достатньо розглянута в українському науковому полі. Детальний аналіз іронії в метамодернову епоху на прикладі трендів останніх років, а також за допомогою використання деконструкційного апарату дозволить отримати перші нариси розуміння теперішнього стану культурно-інформаційного поля в Україні та розширити знання про філософський механізм пост-постмодернової епохи на прикладі актуальних інтернет-мемів.

Виклад основного матеріалу. Задля того, аби перейти до основної тематики про деконструкційність метаіронії, спочатку треба внести прояснення цього терміну. Метаіронія, або як її інколи називають пост-постіронія – це термін який включає в себе префікс «мета» що з давньогрецької означає «після», «над», «поміж», «за», та власне самої іронії, яка є таким твердженням, ціль якого полягає у діалектичній грі сенсу, де серйозне позитивне твердження замасковано виражається як глумливе заперечення сказаного. Таким чином метаіронія це є вид такої іронії, суть якої не на стільки підірив серйозності висловлювання і навіть не вираження сумніву у цьому самому підриві, що робить постіронія, скільки створення такого складного нашарування із іронії, що вона починає виходити на метарівень, де працює вже не з твердженнями, а із самою собою, створюючи багатшарову систему, ціль якої руйнація самої себе. Якщо ціль звичайної іронії полягає у непрямому донесенні незгоди із твердженням, а постіронія підриває саму суть можливості ієрархії бінарних опозицій, то метаіронія вже не оперує першовисловлюваннями, істинністю, сумнівом чи будь-якими іншими

прямими методами, вона направлена тільки на саму себе, на знищення будь-яких шаблонів сприйняття та проявом максимальної деконструкції сенсу.

Метаіронію можна розглянути у трьох формах. Перша – це те що робить її новою, те завдяки чому вона отримала префікс «мета» яка наділяє метаіронію силою всеосяжності та надосяжності. Друга форма проявляється в її агресивній деконструкційності через що вона, замість кінцевого результату або хоча б гри у суперпозицію, як це робить постіронія, перестає бути хоча б чимось і призводить до тотальної самонігіляції через абсурдність. Та нарешті третя форма це її вираження в зворотному напрямку, а саме в метафікції метаіронії, яке, за допомоги «нової щирості», проходить діалектичну зміну реконструкції через деконструкцію.

Феномен «метаіронія» не є новим. Про нього, ще у 1969 році пише Дуглас Мюке у своїй праці «The Compass of Irony» називаючи це «Irony of irony», де він, детально досліджуючи феномен іронії, доходить до висновку що іронія це, на перший погляд, дуже тонка та елегантна зброя як для захисту, так і для нападу, однак при надмірному зловживанні цієї зброї-броні вона стає небезпечною: «...моральність іронії є сумнівною не просто тому, що певні іроністи зловживають іронією і, використовуючи її для приховування своїх слабкостей, безвідповідально руйнують її ефективність або роблять її підозрілою, а тому, що іронія за своєю природою, здається, має силу розбещувати (corrupt) іроніста. Вона робить це, пропонуючи йому водночас і прихисток від життя, і засіб підкорення його власному "Его"; словом, надаючи йому безоплатно те, що Сіріл Конноллі влучно назвав "лоном із краєвидом" (womb with a view)» [14, с. 242]. Від цього інфікування можна врятуватись, використовуючи тавтологію, якщо іроніст, іронізуючи над об'єктом, також розповсюджує іронічне на власну іронію, тобто на самого себе. Цей цикл, призводить до так званого «infinite regression» [14, с. 201–202] – нескінченного нашарування іронії на саму себе задля підтримки цієї машини щоб вона не стала небезпечним прихистком та не перетворилась на те, з чим вона веде боротьби, а саме із догматизмом. Саме так, за словами Мюке, працює «irony of irony», або, використовуючи інший, більш зручніший термін – метаіронія. Це дуже нагадує концепцію іншого автора, а саме Ж. Дерріди, із його терміном «différance», який чи не найкраще підходить для розуміння метаіронії. Цей неографізм був створений як необхідність підризу логоцентричної традиції мови із вказування на відсутність, нескінченну далекість та неможливість знаходження істини, першоджерела, і саме це стало памфлетом деконструкції [12, с. 73–101], про яку ще буде сказано пізніше. За допомоги «différance», терміну, який є «грою-рухом», можна зрозуміти що таке метаіронія, оскільки в обох випадках мова йде про відсутність центру (arche), від якого і на якого повинен йти рух, але його немає, тому що система знаків чи машина метаіронії побудовані таким чином, щоб бути нескінченним ланцюгом відсилання. Так само як

текст може вільно грати між словами, так й метаіронія може грати в іронічний пінг-понг із собою або залишати нескінченну вежу рефлексії, де кожен наступний рівень іронізує над попереднім і кінця нашаровування самої іронії немає і бути не може.

Однак на цьому метаіронія не закінчується. Навіть навпаки, під тиском самоіронізування та нескінченної інтертекстуальності, вона, відповідаючи духу своєї епохи, метамодерну, починає осцілювати [16, с. 2–3]. Це означає що метаіронія дозволяє собі крок, який навіть трікстерська постіронія не могла собі дозволити – тотальну та агресивну субверсію. Ця зміна відбувається, здавалось би у протилежних, але не конфліктуючих між собою сторонами [5], а саме робить стрибки між перегріванням постмодернового конструктивізму, доводячи його до абсурду, та намаганням відродити модернові метанаративи із поверненням до загальнолюдської автентичності [1]. Для української ж культури XXI ст., ця проблема стає все дедалі актуальною, оскільки нові виклики вимагають від українського суспільства прокинутись від постмодерністської іронії та почати конструювати сенси нового майбутнього. Зазвичай прийнято вважати, що у кожного іронічного висловлювання повинна бути певна структура, за якою вона працює, однак у даному випадку структура як така під впливом тієї ж самої іронії піддається руйнації, що, в свою чергу, веде до відсутності жарту як такого. Таким чином сама метаіронія робить новий акт деконструкції, на цей раз у питанні форми. Яскравим прикладом такого порушення форми є інтернет меми, які час від часу пропонують зовсім інший погляд на звичайну смішну картинку. Цю тенденцію умовно можна поділити на два різновиди: перший – це брейнорит (brainrot – з англ. «гниття мозку»), суть якого полягає у створенні максимально хаотичного контенту за допомоги ШІ, та другий – це меми, які не мають на меті донести до користувача яку-небудь інформацію, які по суті є простим зображенням. Особливу широку відомість, в тому числі і в українському інфополі, отримали «Італійські брейнротти» на початку 2025 року, які демонстрували поєднання різних тварин та речей у єдину істоту, які озвучуються італійською мовою, наприклад Бомбардіро Крокоділо (об'єднання крокодила та бомбардувальника В-17), Балеріна Капучіно, Тріппі Троппі (кіт-креветка), Сахур (антропоморфна палиця із дубиною), Брр Брр Патапім (гігантське дерево носач) та багато інших [13]. Цей феномен заслуговує увагу тому що він грає із формою, та створює такий контекст, в якому, саме відео це, користуючись термінологією Ж. Дерріди, – великий «слід» [7, с. 88], який побудований на різних культурних відсиланнях децентралізованим шляхом, та між якими немає жодного логічного зв'язку, і саме завдяки цій грі знаків звичайна конструкція іронії, як висміювання, починає деконструюватись, так як елемент смішного, який очікує глядач не просто відсутній, він повністю знищується під силою абсурдності того, що відбувається на екрані. В цьому феномені користувач отримує своєрідний шок від того, що він побачив та чому

він це побачив, а також від того, що його очікування отримати іронізуючий контент жорстко розбиваються. До брейнроту можна відноситись по різному, однак, неможливо сперечатися з тим, що цей вид контенту зародився не просто так, можливо це стало логічним доведенням постмодернової іронії до її абсолюту, де навіть сама форма жарту виконує самодиверсію, продукуючи гумор на абсурдності та деконструкційності, про що дуже влучно пише Ф. Яго: «Кажуть, що існує шар айсбергу, який ніхто ніколи повністю не картографував. Там мему вже не задовольняються тим, щоб висміювати світ: вони починають висміювати самих себе – з витонченістю, настільки ж марною, наскільки й захоплюю. Саме в цій безодні накопичуються шари самопожиральних відсилань – зображення, що пародіюють інші зображення, які, своєю чергою, були пародіями на почуття, про існування яких вже ніхто не пам'ятає. Одного разу, ковзаючи крижаними залами цього фінального шару, я побачив, як пливе перелік назв, ніби взятих з апокрифічного посібника з культурної таксономії: мета-мета-крінж, квантова JPEG-ностальгія, емоційний автотюн, полігональна прихильність низької роздільності, спектральна жалоба за стрічкою та інші постіронічні назви. Це було так, ніби культура, роблячи останню відчайдушну спробу, вирішила замаскувати будь-який сенс під послідовними шарами жартів і самореференцій – аж доки не залишиться лише спокій від того, що більше не потрібно ні в що вірити» [18, с. 11–12]. В українському цифровому сегменті це резонує з культурою «сміху під час катастрофи», де метаіронічний мем стає формою колективного психологічного захисту. Використовуючи абсурдність (як у випадку з «брейнротом»), український користувач деконструє жах реальності, перетворюючи його на «слід», який вже не ранить, а лише іронічно відсилає до неможливості однозначного сприйняття трагедії. А можливо це лише реакція сучасної людини на кризи ХХІ ст., де людина абсолютно втрачає довіру до світу, що знаходить спокій в тотальному абсурді, як символі естетики свободи на хаосі. Але у цієї історії є і протилежний бік. Як наголошує Д.Ф. Уоллес «Використання іронії є лише негативним. Вона критична і руйнівна, це розчищення ґрунту... Але іронія абсолютно марна, коли справа доходить до побудови чогось на заміну лицемірству, яке вона викриває» [17, с. 183]. Не дивлячись на те, що Ф. Уоллес говорив більше про постіронію, він влучно помічає, що іронія зайшла у глухий кут. Нескінченно нашарування та деконструкція звичної форми звісно відповідає всесильності префікса «мета», але метаронія, як вже було сказано раніше, починає осцілювати і в інший бік. Умовно феномен метаіронії можна зобразити у вигляді системи координат, де горизонтальна вісь відображає способи її прояву, тоді як вертикальна – форми її вираження. Саме тому, справедливо буде вказати що рух вгору – це нашарування, або так зване «infinite regression», вліво це доведення до кипіння постмодернових трендів, вправо, як протиположність абсурду – створення сенсу, але за правилами того

ж самого абсурду та про рух вниз, а саме про відшарування, у вигляді «нової щирості», буде сказано пізніше. Так, повертаючись до осциляції, на протиположність абсурду, який доводить до самознищення через перевантаження символами постає максимальне редукування символу. В цьому і постає інша форма деконструкції. Метаіронія здатна грати не тільки із хаотичною формою, а ще і з відсутності цієї ж самої форми як такої, де іронічне народжується через смерть самої іронії. Прикладом цього можуть служити ще одні сучасні мему, які побудовані на максимально простій схемі, картинка хліба із надписом «хліб», 20 однакових слайдів із одним і тим же стиліцем, цифра шість із надписом «дев'ять», фотографія курятника із птахами та надписом «натовп півнів» чи навіть зображення слова «постіронія» і надпис «це постіронія». Такі та подібні до них зображення не мають на меті донести до користувача що-небудь, вони не іронізують над об'єктом, а лише описують те що бачить суб'єкт, тобто користувач. Тут метаіронія починає працювати як «*pharmakon*», терміну який Ж. Дерріда переосмислює як інструмент злому логічної форми [8, с. 79]. З одного боку це звичайні картинки, які буквально описують те що відбувається (ліки), тобто є позитивним твердженням, але з іншого боку вони знаходяться в інтернеті, а саме в стрічці соціальної мережі, де за замовчуванням їх знаходження перетворюється на черговий мем, ціль якого іронізування (отрута). Таким чином, це викликає стан «невирішуваності» (*l'indécidabilité*), де неможливо чітко зрозуміти чи є іронія чи її немає, однак саме через її відсутність вона є присутньою, саме завдяки злomu бінарної позиції іронії як конструкту, виникає деконструкція, яка доводить до формування іронічності. Пряме називання речей своїми іменами на стільки сильно руйнує шаблон сприйняття після постмодернового скепсису, що очікування підступу його ж і формує. Так можна побачити що метаіронія знову деконструється через відмову бути іронією взагалі, але при цьому вона над цим і іронізує. Саме завдяки такої різноманітності мемів, в українського користувача з'являється шанс відпочити від зовнішнього хаосу. Метаіронічні брейнроти та пусті зображення не вимагають розуміння контексту, не маніпулюють почуттями та навіть не беруться за деконстрування зовнішніх об'єктів, що своєю чергою, дає простір для безпечного, і головне, простого ефекту знеболювального комічного у важких умовах.

Останній аспект метаіронії який залишилось розглянути це її відшарування, або рух у бік «нової щирості» [16], яке народилось як реакція на постмодерніський культурний нігілізм та його агресивну відмову від будь-яких наративів, залишаючи за собою лише висміяну купу попелу. Саме ця метанедовіра призвела до того, що людина почала втрачати свою автентичність, так як культ скепсису та глобального цькування не дозволяла їй знайти яку-небудь опору. Тому, метаіронія, як одна із ознак метамодерну бере на себе відповідальність виправити цю ситуацію, пропонуючи новий шлях, але використовуючи

вже знайомі звичні методи. Проблема звичайної ширості полягає в тому, що вона змушує суб'єкта повністю відкриватись і тому бути надто вразливим, що, в свою чергу, може призвести до неприємних наслідків, але епоха постмодерну залишила своїм ідейним нащадкам іронію як форму самозахисту, яка завчасно побудована таким чином аби не мати в собі нічого серйозного і при необхідності призвести до самодеструкції через висміювання. Ця тотальна іронія врешті решт залишила в людині своєрідну діру, порожнечу від того, що бажання ширості, правди та духовної чіткості не були реалізовані, що в свою чергу, як дуже влучно наголошує Н. Загурська: «Таким чином, постмодерна жага до гри, вистави та імітації, пов'язана з проблематикою особистого висловлювання, трансформується в пост-постмодерну ширість, що іноді доходить до примітиву або наїву» [3, с. 4]. Ця трансформація, про яку пише дослідниця, є реконструкцією нової ширості через методи деконструкції, а саме поєднання постіронічної мовної гри у неможливість відрізнити правду від жарту та наявності в самому вилучуванні реальної правди, власне ширості [4]. Так, метаіронія дуже обережно повертає у загальний дискурс тематику необхідності загальнолюдських цінностей, руйнуючи саму себе із середини, так як «іронічного», тобто того, що повинно руйнувати стає дедалі менше [6], й іронія в даному випадку радше конструює сенс через власну деконструкцію, тобто скеровуючи власну енергію на саму себе [2]. Саме завдяки цьому руху, метаіронія як доволі новий феномен, дозволяє собі акцентувати увагу на актуальні проблеми сучасності, в тому числі і на потребу у сенсі, переосмислюючи весь свій розвиток машини деконструкції та як зазначає Ф. Яго: «Можливо, саме в цих незбагнених глибинах уява постає перед своїм найбільшим викликом. Адже якщо все можна демонтувати, переробити й відтворити знову, залишається лише одне питання: що змушує нас і надалі спускатися крізь ці пласти замість того, щоб повернутися на поверхню? Можливо, це інтуїтивне передчуття того, що навіть у найбільш маревній "матрьошці" іроній живе ледь невловна ностальгія за іншою формою присутності – менш насиченою, менш тривожною, менш цинічною. І, можливо, саме це і є перший крок? Навчитися визнавати, що сам акт інвентаризації безодень уже є формою прагнення сенсу. Зрештою, якщо все може бути мемом, усе потенційно може стати й символом» [18, с. 12]. Для сучасного українця, чий світовідчуття понівечене кризами та війною, метаіронія у вигляді «нової ширості» стає легітимним способом без пафосу та гучних лозунгів говорити про складне та необхідне, при цьому маючи можливість залишатися у полі комічного.

Висновки і пропозиції. Розглядаючи феномен метаіронії можна дійти висновку, що спектр її форм інколи надто суперечливий, що в свою чергу наводить на думку - а чи є взагалі коректний подібний опис та наскільки ці самі форми дійсно можна віднести до метаіронії? Через новизну та складність цього феномену

важко дати чітку відповідь на ці запитання, однак, можна впевнено стверджувати що метаіронія, йде поруч із культурними трендами, саме тому, вона, як один із символів метамодерну не стоїть на місці, а завжди знаходиться у стані руху. Метаіронія, відповідаючи викликам «божевільного нового світу» та набуваючи різноманітних форм, стає ідеальним відображенням нинішнього стану суспільства та окремого індивіда в ньому. Останні десятиліття сформували в Україні атмосферу перманентної недовіри, а поточні кризи, включно з війною, часто не залишають місця для надії. Проте метаіронічна деконструктивність дозволяє з полегшенням продовжувати сміятися над абсурдністю буття через інтернет-меми чи нескінченне нашарування сенсів, одночасно пропонуючи альтернативу – спробу творення чогось нового. Українське суспільство, перебуваючи під гнітом постійного тиску, все одно знаходить у собі сили творити, сміятися та бачити майбутнє. У цьому й полягає парадоксальна роль метаіронії: вона дозволяє суб'єкту, що перебуває в хаосі, іронічно дистанціюватися та наполегливо працювати водночас. Окрім цього, особливість постіронії, як вже було сказано раніше, це не гра в класичну іронію, без жодного чіткого елементу, який був би направлений на глузування, скепсис чи на конкретний об'єкт, це навіть не руйнування серйозності та не врівноваження бінарних опозицій. Метаіронія робить все набагато простіше та складніше одночасно, вона направляє деконструкцію іронії на саму себе, таким чином вона може деконструювати все та нічого, бути всім на нічому, вона, під власним тиском розщеплюється та вже не має чіткої форми, лише інколи повертаючись до першоформи, тобто звичайного позитивного твердження, де іронії вже немає. Зрештою, метаіронія в українському інтелектуальному ландшафті виступає не як цинічне заперечення, а як «концентрована деконструкція», що через самогубство іронічного елементу народжує нову форму присутності із долею надії.

1. Афанасьєв О., Василенко І. Метамодерні мандри: від іронії до метаіронії. *Докса / Докса*. 2022. Вип. 2 (38). С. 28–37. DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2022.2\(38\).283061](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2022.2(38).283061)
2. Дерріда Ж. *Psyché. Invention de l'autre* / пер. з фр. В. Мірошніченка; ред. Ю. Куліш, А. Грузіна. Paris: Galilée, 1987. URL: https://kontur.media/derrida_letter/
3. Загурська Н. Нова ширість у постмодерновому мистецтві. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2022. Вип. 66. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2022-66-2>
4. Кретов П.В., Кретова О.І. Темпоральний режим модерну, постмодерну і метамодерну: наративно-дискурсивний аспект. *Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки*. 2020. № 1. С. 7–16. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5908-2020-1-7-16>

5. Маніфест метамодернізму. URL: <http://www.metamodernism.org/>
6. Dember G. Say Hello to Metamodernism!: Understanding Today's Culture of Ironesty, Felt Experience, and Empathic Reflexivity. Boise: Exact Rush Multimedia Publishing, 2024. 322 p.
7. Derrida J. De la grammatologie. Paris: Les Éditions de Minuit, 1967. 445 p.
8. Derrida J. La dissémination. Paris: Éditions du Seuil, 1972. 416 p.
9. Derrida J. La double séance. *Marges de la philosophie*. Paris: Minuit, 1972.
10. Derrida J. La pharmacie de Platon. *La dissémination*. Paris: Seuil, 1972.
11. Derrida J. Marges de la philosophie. Paris: Éditions de Minuit, 1972. 391 p.
12. Derrida J. Structure, signe et jeu dans le discours des sciences humaines. *L'écriture et la différence*. Paris: Seuil, 1967.
13. Matozzo M. Is your kid speaking Italian gibberish? Blame this Gen Alpha "brainrot" meme. *New York Post*. 2025. URL: <https://nypost.com/2025/05/02/lifestyle/is-your-kid-is-speaking-italian-gibberish-blame-this-gen-alpha-brainrot-meme/>
14. Muecke D.C. The Compass of Irony. London: Methuen, 1969. 276 p.
15. Turner L. Metamodernism: A Brief Introduction. *Notes on metamodernism*. 2015. 13 January. URL: <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction>
16. Vermeulen T., Van den Akker R. Notes on Metamodernism. *Research Gate*. 2010. 2 November. URL: https://www.researchgate.net/publication/233894749_Notes_on_Metamodernism
17. Wallace D.F.E. Unibus Pluram: Television and U.S. Fiction. *Review of Contemporary Fiction*. 1993. Vol. 13, No. 2. Pp. 151–194.
18. Yago D.F. O iceberg do meme: Pós-ironia, neodecadentismo e imaginação arquetípica. *Junguiana*. 2025. Vol. 43. DOI: <https://doi.org/10.70435/junguiana.v43.298>.
4. Kretov P.V. and Kretova O.I. (2020). *Temporalnyi rezhym modernu, postmodernu i metamodernu: naratyvno-dyskursyvnyi aspekt* [Temporal regime of modernity, postmodernity and metamodernity: narrative-discursive aspect], *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya: Istorychni nauky*. (1). Pp. 7–16. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5908-2020-1-7-16> (in Ukrainian).
5. *Manifest metamodernizmu* [Metamodernism manifesto]. URL: <http://www.metamodernism.org/> (in Ukrainian).
6. Dember G. (2024). Say Hello to Metamodernism!: Understanding Today's Culture of Ironesty, Felt Experience, and Empathic Reflexivity. Boise: Exact Rush Multimedia Publishing.
7. Derrida J. (1967). *De la grammatologie*. Paris: Les Éditions de Minuit.
8. Derrida J. (1967). Structure, signe et jeu dans le discours des sciences humaines, in *L'écriture et la différence*. Paris: Seuil.
9. Derrida, J. (1972). *La dissémination*. Paris: Éditions du Seuil.
10. Derrida, J. (1972). La double séance, in *Marges de la philosophie*. Paris: Minuit.
11. Derrida J. (1972). La pharmacie de Platon, in *La dissémination*. Paris: Seuil.
12. Derrida J. (1972). *Marges de la philosophie*. Paris: Éditions de Minuit.
13. Matozzo M. (2025). Is your kid speaking Italian gibberish? Blame this Gen Alpha "brainrot" meme, *New York Post*, 2 May. URL: <https://nypost.com/2025/05/02/lifestyle/is-your-kid-is-speaking-italian-gibberish-blame-this-gen-alpha-brainrot-meme/>
14. Muecke D.C. (1969). *The Compass of Irony*. London: Methuen.
15. Turner L. (2015). Metamodernism: A Brief Introduction. *Notes on metamodernism*, 13 January. URL: <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction>.
16. Vermeulen T. and van den Akker R. (2010). Notes on Metamodernism. *Research Gate*. 2 November. URL: https://www.researchgate.net/publication/233894749_Notes_on_Metamodernism.
17. Wallace D.F. (1993). E Unibus Pluram: Television and U.S. Fiction, *Review of Contemporary Fiction*. 13(2). Pp. 151–194.
18. Yago D.F. (2025). O iceberg do meme: Pos-ironia, neodecadentismo e imaginacao arquetipica [*The meme iceberg: Post-irony, neodecadentism and archetypal imagination*]. *Junguiana*, 43. Doi: [10.70435/junguiana.v43.298](https://doi.org/10.70435/junguiana.v43.298).

References

1. Afanasiev, O. and Vasylenko, I. (2022). *Metamoderni mandry: vid ironii do metaironii* [Metamodern wanderings: from irony to meta-irony], *Doksa*, 2 (38). Pp. 28–37. DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2022.2\(38\).283061](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2022.2(38).283061) (in Ukrainian).
2. Derrida J. (1987). *Psyche. Invention de l'autre*. (Translated from French by V. Miroshnychenko). Paris: Galilee. URL: https://kontur.media/derrida_letter/ (in Ukrainian).
3. Zahurska N. (2022). *Nova shchyryst u postmodernomu mystetstvi* [New sincerity in postmodern art]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya «Filosofiya. Filosofski perypetii»*. #66. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2022-66-2> (in Ukrainian).

Отримано редакцію журналу/ Received: 29.04.26
Прорецензовано / Revised: 15.05.26
Схвалено до друку / Accepted: 18.05.26